

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งจะเสนอสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่วิเคราะห์หาคุณภาพโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 เพื่อพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบในการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 เพื่อหาเกณฑ์ปกติ ของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดสอบเครื่องมือครั้งที่ 1 (Try out 1) เพื่อนำผลการทดสอบไปวิเคราะห์ข้อสอบโดยใช้ทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยโรงเรียนที่เลือกมาจะต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีทั้งกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดสอบเครื่องมือครั้งที่ 2 (Try out 2) เพื่อนำผลการทดสอบไปวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเป็นมิติเดียวของแบบทดสอบ (Unidimensionality) โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ก่อนที่จะวิเคราะห์

หาคุณภาพแบบทดสอบด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบรูปแบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ และทำการคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดสอบเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มที่ 1 และ 2 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นหรือเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) และเพื่อใช้ประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ และใช้วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบได้แก่ ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบ และค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดแนวทางตามสมาคมวิทยาศาสตร์ชั้นสูงของสหรัฐอเมริกา (American Association for the Advancement of Science : AAAS) และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ที่จำแนกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ออกเป็นทักษะต่าง ๆ รวม 8 ทักษะ โดยสร้างเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 90 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามที่วัดทักษะย่อยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ

ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา จากนั้นทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ข้อสอบตามทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม แล้วคัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้ข้อสอบจำนวน 68 ข้อ นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 เพื่อวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ แล้วคัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ที่กำหนดอีกครั้งหนึ่ง ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ จำนวน 61 ข้อ ผู้วิจัยได้คัดเลือกและจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์จำนวน 56 ข้อ จากนั้นนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 เพื่อหาเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น และหาคุณภาพของแบบทดสอบ

4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

- 4.1 วางแผนการดำเนินการสอบ โดยติดต่อโรงเรียนที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง นัดหมายวัน และเวลา ในการดำเนินการสอบ
- 4.2 เตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบในแต่ละครั้ง
- 4.3 ก่อนดำเนินการสอบทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ปฏิบัติ ดังนี้
  - 4.3.1 อธิบายให้ผู้สอบที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการสอบ
  - 4.3.2 อธิบายให้ผู้สอบทุกคนเข้าใจคำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ ก่อนลงมือทำ
- 4.3 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปจัดการสอบด้วยตนเอง
- 4.4 นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 56 ข้อ ซึ่งมีคุณสมบัติและคุณภาพดังต่อไปนี้

- 5.1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงโครงสร้างจากการพิจารณาตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ ตามวิธีการของโรวินลีสและแฮมเบลตัน โดยค่าเฉลี่ยของความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดไว้ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับ คือ 0.60 – 1.00 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงโครงสร้าง
- 5.2 ผลการคัดเลือกข้อสอบที่เหมาะสมของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตามทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือ ค่าความยาก (p) มีค่าตั้งแต่ 0.2 - .08 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.2 – 1.0 ปรากฏผลว่า ได้ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 68 ข้อ จากทั้งหมด 90 ข้อ
- 5.3 ผลการตรวจสอบคุณสมบัติการวัดเพียงคุณลักษณะเดียว

จากการนำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จำนวน 68 ข้อ มาตรวจสอบคุณสมบัติการวัดเพียงคุณลักษณะเดียว โดยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ด้วยโปรแกรม Statistica โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบสำคัญ (Principal Components Analysis) แล้วหมุนแกนด้วยวิธีออร์โธโกนอล (Orthogonal) แบบเวริแมกซ์ (Varimax) แล้วพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Value) ของตัวประกอบที่หนึ่ง ซึ่งพบว่ามีค่าสูงกว่าค่าไอเกนของตัวประกอบที่สองอย่างมาก และค่าไอเกนของตัวประกอบที่สองสูงกว่าค่าไอเกนของตัวประกอบที่ถัดๆ ไปเพียงเล็กน้อย จึงถือได้ว่าแบบทดสอบฉบับนี้วัดเพียงคุณลักษณะเดียว ดังนั้น จึงสามารถนำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นี้มาวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบด้วยรูปแบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบได้

5.4 ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบเป็นรายข้อ ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

จากการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบเป็นรายข้อตามรูปแบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ ของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 68 ข้อ เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก (a) ค่าความยาก (b) และค่าการเดา (c) ด้วยเทคนิคการประมาณค่าที่เป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood Estimate : MLE) โดยใช้โปรแกรม Bilog Version 3.04 ซึ่งปรากฏผลว่า มีค่า a ตั้งแต่ 0.412 ถึง 2.743 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.242 มีค่า b ตั้งแต่ -1.150 ถึง 1.671 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.474 มีค่า c ตั้งแต่ 0.106 ถึง 0.306 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.196

5.5 ผลการคัดเลือกข้อสอบที่เหมาะสมของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

จากการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ต่อไปนี้ ค่า a มีค่าตั้งแต่ 0.3 ถึง 2.0 ค่า b มีค่าตั้งแต่ -2.0 ถึง 2.0 และค่า c มีค่าต่ำกว่า 0.3 พบว่ามีข้อสอบที่มีคุณภาพเหมาะสมตามรูปแบบการวิเคราะห์แบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ จำนวน 61 ข้อ ซึ่งมีค่า a ตั้งแต่ 0.412 ถึง 1.977 มีค่า b ตั้งแต่ -1.150 ถึง 1.671 มีค่า c ตั้งแต่ 0.106 ถึง 0.289

5.6 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์

จากการนำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ จำนวน 56 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ 3 จำนวน 1,366 คน แล้ววิเคราะห์คุณภาพข้อสอบเป็นรายข้อตามรูปแบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ ค่า a, b และ c ด้วยเทคนิคการประมาณค่าที่เป็นไปได้สูงสุด (MLE) โดยใช้โปรแกรม Bilog Version 3.04 ซึ่งปรากฏผลว่า มีค่า a ตั้งแต่ 0.346 ถึง 1.989 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.809 มีค่า b ตั้งแต่ -0.931 ถึง 1.921 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.653 มีค่า c ตั้งแต่ 0.101 ถึง 0.260 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.170

5.7 ผลการหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบรายทักษะย่อยของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

จากการนำค่าพารามิเตอร์ของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์มาคำนวณหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบที่ระดับความสามารถ (θ) ตั้งแต่ -4.00 ถึง 4.00 พบว่า มีข้อสอบที่มีค่าฟังก์ชันสารสนเทศสูงสุดของข้อสอบอยู่ที่ระดับความสามารถต่ำสุดที่ -0.70 และสูงสุดที่ 2.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะย่อย พบว่า ข้อสอบที่วัดทักษะย่อยของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่าฟังก์ชันสารสนเทศสูงสุดของข้อสอบอยู่ในช่วงระดับความสามารถปานกลางถึงระดับค่อนข้างสูง

5.8 ผลการหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบ

จากการนำค่าพารามิเตอร์ของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์มาคำนวณหาค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบที่ระดับความสามารถ (θ) ตั้งแต่ -4.00 ถึง 4.00 พบว่า มีค่าสูงมากในช่วงระดับความสามารถตั้งแต่ 0.40 ถึง 1.50 โดยมีค่าสารสนเทศสูงที่สุดที่ θ เท่ากับ 0.80 นั่นคือ แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับนี้ มีความเหมาะสมเมื่อใช้ทดสอบกับนักเรียนที่มีระดับความสามารถปานกลางถึงค่อนข้างสูง

5.9 ผลการหาค่าความสามารถของผู้สอบ

จากการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบที่ทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า ผู้สอบมีค่าความสามารถ ตั้งแต่ -2.9605 ถึง 2.7953 ที่ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า ($SE(\hat{\theta})$) เท่ากับ 3.3293. และ 0.7983 ตามลำดับ โดยมีผู้สอบร้อยละ 2.4 ที่ประมาณค่าความสามารถได้เท่ากับ -3.2851 ซึ่งมี $SE(\hat{\theta})$ สูงมากคือ 999.00

5.10 ผลการหาเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่นของแบบทดสอบ

จากการหาเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่นของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในทุกสังกัดของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่า คะแนนดิบมีค่าตั้งแต่ 5 ถึง 53 คะแนนที่มีค่าตั้งแต่ 16 ถึง 69 และเปอร์เซ็นต์ไทล์ มีค่าตั้งแต่ 0.035 ถึง 97.18

5.11 ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

จากการคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของแบบทดสอบ มีค่าเท่ากับ 26.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 9.13 ค่าความ

แปรปรวนของแบบทดสอบ เท่ากับ 83.39 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ KR 20 มีค่า 0.86

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณภาพด้านความตรงของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ได้ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาให้มีคุณภาพ โดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อาทิ องค์ประกอบสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละองค์ประกอบ หรือพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถทางทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้ว และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเทคนิคการเขียนคำถามเลือกตอบ ตลอดจนได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใช้ในการฝึกสร้างข้อสอบก่อนที่จะสร้างเป็นแบบทดสอบฉบับที่ใช้ในการวิจัยนี้ จากนั้นจึงนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้าง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการวัดผลประเมินผลเป็นอย่างดี พบว่า ข้อสอบแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเห็นได้จากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการอยู่ในช่วงตั้งแต่ 0.60 – 1.00 จึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบฉบับนี้มีความตรงเชิงโครงสร้าง

การที่ข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 90 ข้อ สามารถผ่านการคัดเลือกด้านความตรงเชิงโครงสร้างทั้ง 90 ข้อ นั้น อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ฝึกฝนการเขียนข้อสอบ และนำข้อสอบไปทำการทดสอบจริงกับนักเรียนในช่วงที่ผู้วิจัยศึกษารายวิชาการสร้างเครื่องมือวัดทางการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จึงส่งผลให้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับการวิจัยนี้มีดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดไว้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ดังกล่าว

2. การใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบในการพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.1 การตรวจสอบคุณสมบัติการวัดเพียงคุณลักษณะเดียวของแบบทดสอบ พบว่าแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้มีคุณสมบัติดังกล่าวจริง ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสร้างข้อสอบให้มีความตรงเชิงโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยพยายามเขียนคำถามให้สอดคล้องกับคำนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะย่อยต่าง ๆ แม้ข้อสอบแต่ละข้อจะวัดทักษะย่อยต่าง ๆ 8 ทักษะ แต่ทั้งหมดจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จึงถือเป็นการวัดเพียงคุณลักษณะเดียว คือวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทำให้แบบทดสอบนี้มีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ดังนั้นสามารถทำการวิเคราะห์รายข้อด้วยรูปแบบโลจิสติก 3 พารามิเตอร์ต่อไปได้

2.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ มีค่าตั้งแต่ 0.346 ถึง 1.989 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.809 ซึ่งตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบกล่าวไว้ว่า ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ $-\infty$ ถึง $+\infty$ แต่ในทางปฏิบัติ ค่าอำนาจจำแนกจะมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 2 ซึ่งค่าที่ใกล้ 0 หมายถึง ข้อสอบมีอำนาจจำแนกต่ำ ค่าที่ใกล้ 2 หมายถึง ข้อสอบมีอำนาจจำแนกสูง (Hambleton Swaminathan and Roger, 1991:17) และวอร์ม (Worm, 1979 : 52, อ้างถึงในปิยวดี คงช่วย, 2543 : 84) ได้กล่าวไว้ว่า ค่าอำนาจจำแนกที่มีค่ามากกว่า 0.80 ($a > 0.8$) จะยิ่งจำแนกผู้สอบได้ดี ส่วน คณิต ไข่มุกต์ (2544 : 16) กล่าวว่า ค่าอำนาจจำแนกที่มากกว่า 0.5 ($a > 0.5$) จัดว่ามีการจำแนกดี ค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ระหว่าง 0.3 กับ 0.5 มีการจำแนกปานกลาง ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่า แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้สามารถจำแนกผู้สอบได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยพยายามเขียนคำถามให้หลากหลายประเภท ไม่เขียนคำถามที่วัดเฉพาะความจำ แต่เขียนคำถามประเภทที่ผู้ตอบต้องใช้ความคิดรวบยอด การแปลความ ตีความหมาย และการนำไปใช้ ซึ่งทำให้ได้คำถามที่ถามลุ่มลึกมากขึ้น และต้องอาศัยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้ตอบ จึงจะมีโอกาสตอบได้ถูก นอกจากนี้ผู้วิจัยพยายามเขียนตัวเลือกในข้อเดียวกันให้อยู่ในประเภทเดียวกัน มีโครงสร้างของข้อความหรือถ้อยคำเป็นแบบเดียวกัน หรือที่เรียกว่ามีความเป็นเอกพันธ์ และพยายามเขียนให้ตัวเลือกทุกตัวมีความหมายและนัยไปในทิศทางเดียวกัน มีน้ำหนักและความสม่ำเสมอใกล้เคียงกัน ไม่มีตัวเลือกใดเด่นเป็นที่สะดุดตาหรือผู้สอบสังเกตเห็นความแตกต่างอย่างเด่นชัดเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ชวาล แพร์ตกุล (มปป., 32-37) กล่าวว่า วิธีเขียนคำถามให้มีอำนาจจำแนกสูงนั้น ควรเขียนคำถามให้อยู่ในชั้นที่สูงกว่าชั้นวัดความจำ ควรมุ่งวัดความคิดรวบยอดมากกว่าวัดรายละเอียด มุ่งวัดความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงมากกว่าวัดเนื้อหา ซึ่งคำถามประเภทเหล่านี้ต้องการสมรรถภาพสมองที่ลึกซึ้ง และการเขียนตัว

เลือกให้เป็นเอกพจน์ ทั้งตัวถูกและตัวหลง จะสามารถส่งผลต่ออำนาจจำแนกของข้อคำถามโดยตรง

2.3 ค่าความยากของแบบทดสอบ มีค่าตั้งแต่ -0.931 ถึง 1.921 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.653 ซึ่งตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ กล่าวว่า ค่าความยาก มีค่าตั้งแต่ $-\infty$ ถึง $+\infty$ แต่ในทางปฏิบัติค่าความยากมีค่าตั้งแต่ -2 ถึง $+2$ ซึ่งค่าที่ใกล้ -2 หมายถึง ข้อสอบง่ายมาก ค่าที่ใกล้ $+2$ หมายถึง ข้อสอบยากมาก (Hambleton Swaminathan and Roger, 1991:17) จะเห็นได้ว่า แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นี้มีข้อสอบที่มีทั้งข้อที่ยากและง่ายอย่างหลากหลาย โดยเฉลี่ยทั้งฉบับมีความยากอยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ มีค่าอยู่ในช่วง -2.00 ถึง 2.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเขียนคำถามที่มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แบบคำตอบถูกต้อง ชนิดคำตอบถูกต้อง ชนิดคำตอบดีที่สุด ชนิดคำตอบใกล้เคียง หรือแบบคำตอบรวมชนิดคำตอบผสม ชนิดคำตอบคู่ เป็นต้น ทำให้ได้ข้อสอบที่มีระดับความยากง่ายตั้งแต่ง่ายไปจนถึงยาก และแบบทดสอบนี้ได้ผ่านการทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะหลากหลาย แล้วทำการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบและคัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ

แบบทดสอบที่มีความยากในระดับปานกลางนี้เหมาะที่จะใช้เป็นแบบทดสอบเพื่อจัดประเภท จัดกลุ่มตามระดับความสามารถของผู้สอบ หรือใช้เป็นข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นไปตามความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ชวาล แพร์ตกุล (มปป.: 10) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้าเป็นข้อสอบที่ต้องการใช้เพื่อจัดประเภทนักเรียน เช่น การสอบประจำภาคเรียน การสอบเลื่อนชั้นประจำปี ควรออกข้อสอบให้มีความยากง่ายในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับที่ คณิต ไช่มุกต์ (2544 : 16) ที่ให้เกณฑ์การเลือกใช้ข้อสอบโดยการพิจารณาค่าความยากว่า ถ้าค่าความยากสูงกว่า 1.0 ($b > 1.0$) ควรนำข้อสอบไปใช้กับผู้ที่มีความสามารถสูง เช่น ใช้ในการสอบแข่งขัน ถ้าค่าความยากต่ำกว่า -1.0 ($b < -1.0$) ควรนำไปใช้กับผู้ที่มีความสามารถต่ำ เช่น ใช้กับนักเรียนกลุ่มอ่อน เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนวิชานั้น ๆ ส่วนข้อที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -1.0 ถึง 1.0 เหมาะสำหรับใช้กับผู้ที่มีความสามารถปานกลาง เช่น ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์

2.4 ค่าการเดาของแบบทดสอบ มีค่าการเดาตั้งแต่ 0.101 ถึง 0.260 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.170 ซึ่งตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบค่าการเดามีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 (Hambleton Swaminathan and Roger, 1991:17) แต่ในทางปฏิบัติค่าการเดาจะมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 0.5 ข้อสอบที่มีค่าการเดามากกว่า 0.3 ถือว่าเป็นข้อสอบที่ไม่ดี (Wingeraky , Barton and Lord , 1982 : 2) เพราะผู้สอบที่มีระดับความสามารถต่ำมีโอกาสมากที่จะตอบข้อสอบข้อนั้นถูก และถ้าค่าการเดาเป็น 0 ข้อสอบข้อนั้นถือว่าเป็นข้อสอบที่ดีมาก เพราะผู้ตอบต้องทำด้วยความสามารถเท่านั้นจึงจะมีโอกาสตอบข้อสอบได้ถูก ส่วน คณิต ไช่มุกต์ (2544 : 16) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับค่าการเดาไว้ว่า ถ้าค่า

การเดาน้อยกว่า 0.2 ($c < 0.2$) ถือว่าข้อสอบมีตัวเลือกดีมาก ถ้าค่าการเดายู่ระหว่าง 0.2 ถึง 0.3 ถือว่ามีตัวเลือกดี แต่ถ้าค่าการเดามากกว่า 0.3 ($c > 0.3$) ถือว่าตัวเลือกเดาได้ง่าย สำหรับแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้จัดได้ว่ามีตัวเลือกดีมาก ข้อสอบทุกข้อมีค่าการเดาน้อยกว่า 0.3 มีค่าการเฉลี่ย น้อยกว่า 0.2 โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเขียนคำถามที่สามารถวัดได้สูงกว่าขั้นวัดความจำ และการเขียนตัวเลือกทุกตัวให้มีโอกาสถูกเลือกได้ใกล้เคียงกัน ผู้ตอบต้องพิจารณาทุกตัวเลือกก่อนที่จะตอบ โดยไม่สามารถใช้การเดาคำตอบได้ สอดคล้องกับที่ชวาล แพร์ตกุล (มปป., 32-37) กล่าวไว้ว่า การเขียนคำถามให้ผู้ตอบต้องใช้ความคิดมากกว่าการใช้ความจำ และการเขียนตัวเลือกให้มีความเป็นเอกพันธ์จะส่งผลให้สามารถป้องกันการเดาคำตอบได้เป็นอย่างดี

ส่วนเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบโดยใช้ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบให้เหมาะกับระดับความสามารถของผู้สอบ อาจใช้เกณฑ์การเลือกข้อสอบ ดังนี้ (คณิต ไช่มุกต์, 2533 : บทคัดย่อ)

1. กลุ่มผู้สอบที่มีความสามารถปานกลาง ควรใช้ข้อสอบที่มีค่าพารามิเตอร์ดังนี้
 $a > 0.85$, $-0.67 \leq b \leq 0.67$, และ $0.15 \leq c \leq 0.25$
2. กลุ่มผู้สอบที่มีความสามารถสูง ควรใช้ข้อสอบที่มีค่าพารามิเตอร์ดังนี้ $a > 0.85$, $b > 0.67$, และ $0.15 \leq c \leq 0.25$
3. กลุ่มผู้สอบที่มีความสามารถต่ำ ควรใช้ข้อสอบที่มีค่าพารามิเตอร์ดังนี้ $a > 0.85$, $b < 0.67$, และ $0.15 \leq c \leq 0.25$

3. การหาค่าสารสนเทศของข้อสอบที่ระดับความสามารถ -4.00 ถึง 4.00 จะพิจารณาว่าข้อสอบใดมีค่าสารสนเทศสูงสุดของข้อสอบตรงกับระดับความสามารถใด แสดงว่า ข้อสอบนั้นมีความเหมาะสมที่จะใช้กับผู้ที่มีความสามารถที่ระดับนั้น สอดคล้องกับที่ คณิต ไช่มุกต์ (2544 : 3) ที่กล่าวว่า คุณภาพของข้อสอบในแนวทฤษฎี IRT สามารถบอกคุณภาพได้ถึงระดับข้อสอบ ซึ่งอธิบายได้ด้วย สารสนเทศรายข้อ (Item Information Function : IIF) โดยพิจารณาว่าข้อสอบใดให้ค่าสารสนเทศมากที่สุดที่ระดับความสามารถใด แสดงว่าข้อสอบนั้นเหมาะที่จะนำไปวัดกับผู้สอบที่มีความสามารถระดับนั้น สำหรับแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่ามีข้อสอบที่เหมาะสมกับผู้สอบที่มีความสามารถตั้งแต่ปานกลางก่อนไปทางด้านต่ำ จนถึงระดับสูง แต่โดยภาพรวมแล้วข้อสอบส่วนใหญ่เหมาะสมกับผู้สอบที่มีความสามารถระดับปานกลางจนถึงก่อนข้างสูง สอดคล้องกับเมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะย่อย ซึ่งพบว่า ข้อสอบที่วัดทักษะย่อยของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่าฟังก์ชันสารสนเทศสูงสุดของข้อสอบอยู่ในช่วงระดับความสามารถปานกลางถึงระดับก่อนข้างสูง

ดังนั้นผู้ที่ให้นำแบบทดสอบนี้ไปใช้สามารถที่จะเลือกข้อสอบที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สอบที่มีความสามารถระดับต่าง ๆ ได้ โดยพิจารณาค่าสารสนเทศสูงสุดของข้อสอบนั้นก็จะได้ข้อสอบที่มีประสิทธิภาพสูงหรือมีความแม่นยำสูง

4. การหาค่าสารสนเทศของแบบทดสอบ ที่ระดับความสามารถ -4.00 ถึง 4.00 พบว่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบมีค่าสูงมากที่ระดับความสามารถตั้งแต่ 0.40 ถึง 1.50 โดยมีค่าสูงที่สุดตรงกับระดับความสามารถ 0.80 ซึ่งศิริชัย กาญจนวาสี (2545 : 56) กล่าวไว้ว่า ในการประเมินคุณภาพของแบบทดสอบ สามารถพิจารณาความถูกต้องแม่นยำในการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบได้โดยใช้ดัชนีที่เรียกว่า สารสนเทศของแบบทดสอบ (Test Information : $I(\theta)$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ผกผันกับความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า ($SE(\hat{\theta}) = 1/\sqrt{I(\theta)}$) ดังนั้นถ้าค่าสารสนเทศของแบบทดสอบมีค่าสูงในช่วง θ ใด ก็จะมีค่าความถูกต้องแม่นยำสูงในการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบในช่วง θ นั้น ๆ โดยที่ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณจะมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้มีความเหมาะสม หรือมีความแม่นยำสูงในการประมาณค่าความสามารถเมื่อใช้ทดสอบกับผู้สอบที่มีระดับความสามารถตั้งแต่ระดับปานกลาง ถึงระดับค่อนข้างสูง

5. การหาค่าความสามารถของผู้สอบ จากการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบมีค่าตั้งแต่ -2.9605 ถึง 2.7953 ที่ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า ($SE(\hat{\theta})$) เท่ากับ 3.3293 และ 0.7983 ตามลำดับ แสดงว่าการประมาณค่าครั้งนี้มีความแม่นยำสูงในการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบ ซึ่งจะเห็นได้จากความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าความสามารถมีค่าน้อย ซึ่งเป็นค่าสัดส่วนผกผันกับความถูกต้องแม่นยำของการประมาณค่าความสามารถ หรือค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบ (ศิริชัย กาญจนวาสี ,2545 : 59) และมีระดับความสามารถที่หลากหลายคือมีตั้งแต่ ระดับความสามารถต่ำมากจนถึงสูง ซึ่งแฮมเบิลตัน สวามินาธาน และ โรเจอร์ (Hambleton Swaminathan and Roger, 1991:17) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอบที่มีค่าความสามารถเข้าใกล้ -3 หมายถึง ผู้สอบนั้นมีระดับความสามารถต่ำ ในทางตรงกันข้าม ผู้สอบที่มีค่าความสามารถเข้าใกล้ $+3$ หมายถึง ผู้สอบนั้นมีระดับความสามารถสูง สอดคล้องกับที่คณิศ ไช้มุกต์ (2544 : 16) ที่กล่าวว่า ระดับความสามารถของผู้สอบในสเกลคะแนนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง -3 ถึง $+3$ โดยประมาณ ผู้สอบที่มีความสามารถปานกลางจะมีค่า θ อยู่ระหว่าง -1.0 ถึง $+1.0$ ถ้าค่ามากกว่า 1.0 แสดงว่าความสามารถค่อนข้างสูง ถ้าน้อยกว่า -1.0 แสดงว่าความสามารถค่อนข้างต่ำ

จากผลการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้มีขนาดใหญ่และมีลักษณะที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนทุกสังกัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นหรือเป็นชั้นภูมิ ที่สำคัญคือใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ดังนั้นเมื่อสุ่มได้โรงเรียนใดจะใช้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกห้องเป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีทั้งกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อนในแต่ละหน่วยการสุ่ม (ยกเว้น โรงเรียนนิงฆนูปถัมภ์เท่านั้นที่สุ่มใช้เพียง 4 ห้องเรียน จากทั้งหมด 8 ห้อง) และเพื่อป้องกันไม่ให้โรงเรียนเลือกเฉพาะห้องนักเรียนเรียนเก่งมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างถ้าผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเพียงโรงเรียนละ 1-2 ห้องเรียน ดังนั้นทำให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีจำนวนถึง 1,366 คน ซึ่งการประมาณค่าความสามารถตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบที่ใช้เทคนิคการประมาณค่าที่เป็นไปได้สูงสุด (MLE) นั้นจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ สอดคล้องกับที่ศิริชัย กาญจนวาสี (2545 : 60) กล่าวไว้ว่า การจะประมาณค่าพารามิเตอร์ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทั้งค่าความสามารถ (θ) และ ค่า a , b และ c ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องอาศัยเทคนิคการประมาณค่าที่เป็นไปได้สูงสุด ซึ่งจะประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ถูกต้อง จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่

ในการทดสอบนี้มีผู้สอบจำนวน 33 คน จากทั้งหมด 1,366 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.4 ที่ได้ค่าความสามารถเท่ากับ -3.2851 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า ($SE(\hat{\theta})$) มีค่าเท่ากับ 999.00 ซึ่งเป็นค่าที่สูงมาก นั้นแสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าความสามารถของผู้สอบ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545 : 59) ซึ่งอาจเป็นเพราะความไม่ตั้งใจในการทดสอบของผู้สอบบางคน และเป็นเพราะผู้สอบมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ อันเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของนักเรียนที่ใช้สองภาษาในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาแม่ และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ กาฬสุวรรณ (2538 : 90) ที่ศึกษาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่มีภาษาแม่ต่างกันมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันใน ทุก ๆ ระดับ สอดคล้องกับที่ วรรณวิมล ปรีชาสุชาติ (2533 : 81) ที่สรุปไว้ว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรภาษาพูดที่บ้านหรือภาษาแม่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี (2528 : 10-11) ที่สรุปไว้ว่า นักเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ โดยเฉพาะทักษะการอ่าน ดังนั้นทำให้ผู้สอบบางคนทำการทดสอบด้วยการเดาคำตอบ

แต่เนื่องจากข้อสอบทุกข้อได้ผ่านการคัดเลือกจนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ คือ มีอำนาจจำแนกสูง และมีค่าการเดาน้อยกว่า 0.3 ทำให้มีโอกาสน้อยมากที่จะเดาคำตอบได้ถูก

6. การหาเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้หาเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่นในรูปของคะแนนที่ปกติ และเปอร์เซ็นต์ไทล์ เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้สอบ ซึ่งพบว่า คะแนนดิบมีค่าตั้งแต่ 5 ถึง 53 จากคะแนนเต็ม 56 คะแนน คะแนนที่มีค่าตั้งแต่ 16 ถึง 69 และมีคะแนนกระจายครอบคลุมคะแนนทุกค่าที่อยู่ระหว่างคะแนนสูงสุดและต่ำสุดดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ ศรีโสภณ (2520 : 18) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างเกณฑ์ปกติให้มีคะแนนกระจายครอบคลุมคะแนนที่อยู่ระหว่างคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่

สำหรับการประเมินผลการสอบ ให้พิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้ในการแปลความหมาย ซึ่งตัดแปลงจากชวาล แพร์ตกุล (2520 : 53)

ตั้งแต่ T65 และ สูงกว่า	แปลว่า	มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงมาก
ตั้งแต่ T55 – T65	แปลว่า	มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูง
ตั้งแต่ T45 – T55	แปลว่า	มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พอใช้
ตั้งแต่ T35 – T45	แปลว่า	มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต่ำ
ตั้งแต่ T35 และ ต่ำกว่า	แปลว่า	มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต่ำมาก

จากเกณฑ์ข้างต้น จะเห็นว่ามีคะแนนที่ T35 , T45 , T55 และ T65 ซ้ำกัน ซึ่งเนื่องจากเป็นจุดแบ่งระหว่างกลุ่ม ดังนั้นถ้าผู้ใดได้คะแนนที่ตรงจุดแบ่งเหล่านี้ ให้เลื่อนผู้สอบนั้นไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไป

ส่วนการใช้เกณฑ์ปกติเปอร์เซ็นต์ไทล์นั้น ใช้ในความหมายว่า มีจำนวนร้อยละเท่าไรของจำนวนคะแนนที่มีค่าต่ำกว่าคะแนน ณ ตำแหน่งนั้น เช่นนักเรียนคนหนึ่งสอบได้คะแนน 30 คะแนน ซึ่งตรงกับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 62 หมายความว่า ร้อยละ 62 ของนักเรียนกลุ่มนี้ได้คะแนนต่ำกว่า 30 สำหรับแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้ คะแนนที่มีค่าตั้งแต่ 16 ถึง 69 และเปอร์เซ็นต์ไทล์ มีค่าตั้งแต่ 0.035 ถึง 97.18

7. การหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นี้ พบว่าอยู่ในระดับสูง คือ สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบซึ่งคำนวณหาด้วยวิธีของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน มีค่า 0.85 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบทดสอบนี้มีจำนวนข้อมาก มีลักษณะที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน มีอำนาจจำแนกสูง ความยากมี

ระดับที่ใกล้เคียงกัน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีความสามารถที่หลากหลาย สอดคล้องกับที่ ประคอง
กรรมสูตร (2542 : 55-56) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้แบบทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นสูง
หรือต่ำ คือ ความยาวของแบบทดสอบ คุณลักษณะการวัด ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยาก และ
ความแปรปรวนของคะแนน โดยแบบทดสอบใดมีจำนวนข้อมากมีคุณลักษณะการวัดเรื่องเดียวกัน
มีอำนาจจำแนกสูง มีระดับความยากง่ายใกล้เคียงกัน และมีความแปรปรวนของคะแนนสูง ก็จะมี
ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นสูง สอดคล้องกับข้อสรุปของ อีเบล (Ebel, 1972 : 399-400) ที่ว่า
ถ้าค่าเฉลี่ยของค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบใด ๆ สูง แบบทดสอบนั้นย่อมจะมีความเชื่อมั่นสูง
ด้วย

8. ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้

8.1 การประมาณค่าความสามารถของผู้สอบ (θ) ด้วยเทคนิคการประมาณค่าที่เป็น
ไปได้สูงสุด (MLE) ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ และการประเมินระดับความสามารถของผู้
สอบด้วยคะแนนที่ หรือเปอร์เซ็นต์ไทล์ โดยเปรียบเทียบจากคะแนนดิบ มีความแตกต่างกันอย่าง
ชัดเจน กล่าวคือ การประมาณค่าความสามารถของผู้สอบด้วยเทคนิคการประมาณค่าที่เป็นไปได้
สูงสุด จะได้ระดับความสามารถของผู้สอบที่ละเอียดกว่าการประเมินด้วยคะแนนที่ หรือเปอร์เซ็นต์
ไทล์ โดยสามารถบอกความสามารถเป็นรายบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้สอบ
ที่ได้คะแนนดิบเท่ากันจะมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้สอบบางคนที่ได้คะแนนดิบน้อยกว่า
อาจมีระดับความสามารถสูงกว่าคนที่ได้คะแนนดิบสูงกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การประมาณค่าความ
สามารถของผู้สอบต้องอาศัยแบบแผนการตอบสนองข้อสอบของผู้สอบแต่ละคนในการประมาณค่า แต่
การประเมินด้วยคะแนนที่ ผู้สอบที่ได้คะแนนดิบเท่ากันจะถูกจัดให้อยู่ในระดับความสามารถเดียว
กัน ซึ่งในความเป็นจริงความสามารถของบุคคลย่อมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถภายในของ
บุคคลนั้น คงไม่เป็นการยุติธรรมถ้าจะใช้คะแนนดิบที่เท่ากันของบุคคลใด ๆ ตัดสินว่าบุคคลเหล่านี้นั้น
จัดอยู่ในระดับความสามารถเดียวกัน ดังนั้น ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ เป็นการยืนยันตามความเชื่อ
พื้นฐานของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ที่ว่า พฤติกรรมการตอบสนองต่อข้อสอบของผู้สอบ ซึ่ง
เป็นสิ่งที่สังเกตโดยตรงว่าตอบถูกหรือผิด จะถูกกำหนดโดยคุณลักษณะภายในหรือความสามารถที่
อยู่ภายในตัวบุคคลนั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง (Hambleton and Swaminathan,
1985 : 9-10 , ศิริชัย กาญจนวาสี , 2545 : 60)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำแบบทดสอบไปใช้

1.1 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นี้เหมาะที่จะให้ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อใช้ในการประเมินระดับความสามารถของผู้เรียนด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อนำผลการทดสอบมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หรือใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ทั้งนี้ผู้ที่นำไปใช้ควรศึกษาและทำความเข้าใจในคู่มือการใช้แบบทดสอบอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้ เพื่อจะได้ใช้แบบทดสอบนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 เกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่นที่สร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ให้นำแบบทดสอบนี้ไปใช้เพื่อบอกระดับความสามารถของผู้สอบโดยประมาณโดยการเปรียบเทียบจากคะแนนดิบที่ผู้สอบทำได้ ในกรณีที่ไม่สามารถประมาณค่าความสามารถ (θ) ของผู้สอบได้โดยตรงตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ แต่ถ้าต้องการจะให้ได้ระดับความสามารถของผู้สอบที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุดหรือแม่นยำที่สุด ควรประมาณค่าด้วยเทคนิคการประมาณค่าที่เป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood Estimate) ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เช่น โปรแกรม Bilog และสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลได้ที่ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.3 เกณฑ์ปกติที่สร้างขึ้นนี้ เป็นเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่นที่สร้างจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ถ้าใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างจากนี้ควรรหาเกณฑ์ปกติใหม่

1.4 แบบทดสอบฉบับนี้ต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นสำคัญ ในการคิดวิเคราะห์ การตีความ การลงความเห็น ฯลฯ อันเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของนักเรียนที่ใช้สองภาษาในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีระดับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้ที่นำแบบทดสอบนี้ไปใช้จะต้องพิจารณาระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่จะทดสอบด้วย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัย

2.1 ควรมีการพัฒนาแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ สำหรับนักเรียนและนักศึกษาระดับต่าง ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับความสามารถของนักเรียนด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบกับแนวทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิมว่าให้ผลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2.3 ควรศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบในการพัฒนาแบบทดสอบต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น